

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การปรับปรุงคุณภาพช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายหลังการเก็บเกี่ยว : อิทธิพลของสารละลายเคมีบางชนิดที่มีต่อคุณภาพและอายุในการปักแจกันของดอกตูม

Improving Quality of *Dendrobium* spp. Sprays after Harvesting : Influence of Some Chemical Solutions on Quality and Prolonging Vase Life of Flower Buds.

โดย

นางสาวอิริดี ผู้ยอดยิ่ง

พ.ศ. 2540

เลขที่.....
ลงทะเบียน..... 98715
วันเดือนปี..... 17 3 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง : การปรับปรุงคุณภาพช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายหลังการเก็บเกี่ยว : อิทธิพลของสารละลายเคมีบางชนิดที่มีต่อคุณภาพและอายุในการปักแจกันของดอกตูม

Improving Quality of *Dendrobium* spp. Sprays after Harvesting : Influence of Some Chemical Solutions on Quality and Prolonging Vase Life of Flower Buds.

โดย : นางสาวกรรติ ผู้ยอดยิ่ง

สาขาวิชาพืชสวน ภาควิชาพืชสวน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

บทคัดย่อ

จากปัญหาที่ดอกตูมของกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์ โอมาเย (*Dendrobium Walter Oumae*) เกิดอาการเหลืองและร่วงเร็วทำให้สูญเสียคุณภาพในระหว่างการขนส่งไปต่างประเทศ ดังนั้น จึงได้มีการนำสารเคมีมาทดลองใช้เพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าว คือ สารละลาย BA(6-benzyl adenine) ความเข้มข้น 10 - 100 ppm, สารละลาย STS (silverthiosulfate) และสารละลายของบริษัทส่งออก แล้วนำเข้าห้องเย็นอุณหภูมิประมาณ 12 °C เป็นเวลา 12 ชั่วโมงเพื่อรอการขนส่ง หลังจากนั้นได้เลียนแบบสภาพการขนส่งที่อุณหภูมิประมาณ 20 °C เป็นเวลา 12 ชั่วโมง เมื่อดอกกล้วยไม้ถึงปลายทางจะได้รับอุณหภูมิประมาณ 40 °C เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ก่อนไปยังผู้ขายหรือผู้บริโภค จากการทดลอง 4 การทดลองผลปรากฏว่า การใช้สารละลาย BA(6-benzyl adenine) ความเข้มข้น 100 ppm สามารถลดอาการเหลืองของดอกตูมและทำให้มีอายุการปักแจกัน 17.33, 15.67, 16.50 และ 12.82 วัน ตามลำดับ ส่วน Control มีอายุการปักแจกัน 12.50, 12.67, 13.17, และ 12.33 วัน ตามลำดับ

Title : Improving Quality of *Dendrobium* spp. Sprays after Harvesting :
Influence of Some Chemical Solutions on Quality and Prolonging Vase
Life of Flower Buds.

By : Apiradee Pooyordying
Department of Horticulture
Faculty of Agricultural Technology. King Mongkut's Institute of
Technology Ladkrabang Bangkok

Abstract

According to buds of orchid cut flowers *Dendrobium* Walter Oumae were yellowing and wilting when transported to foreign countries that lost useless quality. So these treatments used some chemicals to solve these problems, solutions of BA(6-benzyl adenine) 10 - 100 ppm, silverthiosulfate (STS) and export company pulsing buds of orchid cut flowers. Storing 12 °C for 12 hours in refrigerator then carry out in a simulated exporting condition 20 °C for 12 hours after that bring them at 40 °C for 3 hours. The result indicated that 100 ppm BA was the best treatment for prolonging vase life and better than control.

คำนำ

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตรทุกท่านที่ได้สนับสนุนงานปัญหาพิเศษเรื่องข้อมูลและเอกสารต่างๆ และขอขอบพระคุณ รศ. ช.ฉนิษฐศิริ สุขสุวรรณ ประธานกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ และ รศ. ภัญชนา มีแก้วกฤษกร กรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่ได้ช่วยเหลือทุกขั้นตอนของการทำงานปัญหาพิเศษนี้สำเร็จด้วยดี

อภิรดี ผู้ยอดยิ่ง

พฤษภาคม 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(1)
สารบัญภาพ	(2)
สารบัญภาคผนวก	(3)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ในการทดลอง	1
การตรวจเอกสาร	2
อุปกรณ์และวิธีการ	6
ผลการทดลอง	8
วิจารณ์ผลการทดลอง	24
สรุปผลการทดลอง	26
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	29

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

- 1 คำเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการใช้ประโยชน์, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และคำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 1 9
- 2 คำเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และคำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์ โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 2 13
- 3 คำเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูมเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 % ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์ โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 3 17
- 4 คำเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูมเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, คำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และคำเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์ โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 4 21

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

- 1 ผลการทดลองเปรียบเทียบวิธีการที่ 1 (Control), วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm), 30 วิธีการที่ 12 (STS) และวิธีการที่ 13 (สารละลายของ บริษัทส่งออก) ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) หลังออกจากกล่อง 5 วัน

30

สารบัญภาคผนวก

หน้า

ตารางภาคผนวกที่

1	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1	31
2	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1	32
3	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1	33
4	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1	34
5	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1	35
6	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2	36

สารบัญภาคผนวก (ต่อ)

หน้า

ตารางภาคผนวกที่

7	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2	37
8	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2	38
9	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2	39
10	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2	40
11	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3	41
12	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3	42

สารบัญภาคผนวก (ต่อ)

หน้า

ตารางภาคผนวกที่

13	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุ การขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3	43
14	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3	44
15	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3	45
16	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุ การขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4	46
17	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อ ข้อแรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4	47
18	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ข้อแรกหมดอายุ การขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4	48

สารบัญภาคผนวก (ต่อ)

หน้า

ตารางภาคผนวกที่

19	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4	49
20	ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อ ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (<i>Dendrobium</i> Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4	50

การปรับปรุงคุณภาพช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายหลังการเก็บเกี่ยว : อิทธิพลของสาร
ละลายเคมีบางชนิดที่มีต่อคุณภาพและอายุในการปักแจกันของดอกตูม
Improving Quality of *Dendrobium* spp. Sprays after Harvesting :
Influence of Some Chemical Solutions on Quality and Prolonging Vase Life of
Flower Buds.

คำนำ

ดอกกล้วยไม้สกุลหวายที่ส่งออกในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องดอกตูมในช่อดอกเหลืองเร็วมาก ทำให้ช่อดอกสูญเสียคุณภาพเร็ว โดยเฉพาะการส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นในช่วงฤดูร้อน แนวทางในการแก้ปัญหาให้ดอกตูมลดอาการเหลืองลงไปวิธีการหนึ่งคือ การใช้สารเคมีที่มีคุณสมบัติลดอาการเหลืองของส่วนสีเขียวของพืชได้ เช่น สารในกลุ่มไซโตไคนิน (cytokinins) อย่างเช่นที่ Nowak and Rudnicki (1990) รายงานไว้ว่าการใช้สารไซโตไคนินชนิดพ่นหรือจุ่มใบของช่อดอกแกลดิโอลัส จะช่วยยับยั้งการเหลืองของใบความเข้มข้นที่นำมาใช้ของสารกลุ่มนี้อยู่ในระหว่าง 10-100 ppm สารอีกตัวหนึ่งที่น่าสนใจคือ ซิลเวอร์ไรโอซัลเฟต (STS, silverthiosulfate) ซึ่งมีคุณสมบัติยับยั้งการผลิตแกสเอธิลีน (สายชล, 2531) ได้มีการทดลองใช้ STS ฉีดพ่นกลีบดอกบัวหลังการเก็บเกี่ยว ความเข้มข้น 100 ppm ทำให้กลีบดอกบัวหลวงรักษาสภาพความเขียวได้ดีที่สุดหลังจากการปักแจกันไว้แล้ว 3 วัน กลีบดอกไม่ร่วงเลย (สุริยันธ์, 2534)

ดังนั้นจึงควรมีการทดลองนำสารละลายเคมีดังกล่าวมาทดลองใช้กับช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายสำหรับการส่งออก เพื่อช่วยลดปัญหาการเหลืองเร็วของดอกตูมให้น้อยลง

วัตถุประสงค์ในการทดลอง

เพื่อนำสารเคมีบางชนิด เช่น สารในกลุ่มไซโตไคนิน, STS และสารละลายของบริษัทส่งออกมาทดลองใช้กับดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวอลเตอร์ โอมา (*Dendrobium* Walter Oumae) เพื่อลดปัญหาการเหลืองของดอกตูม และเพื่อช่วยยืดอายุการปักแจกันให้ยาวนานขึ้น

การตรวจเอกสาร

ดอกกล้วยไม้จากประเทศไทยที่ส่งไปจำหน่ายในตลาดยุโรปและญี่ปุ่นจะมีปัญหาเรื่องดอกเหี่ยว ดอกร่วง และอายุการปักแจกันสั้น ปัญหาเหล่านี้ของดอกกล้วยไม้เกิดจากหลายสาเหตุทั้งการปฏิบัติก่อนการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (สายชล, 2535) ปัจจัยก่อนการเก็บเกี่ยวที่มีผลต่ออายุการใช้งาน เช่น ความเข้มแสงที่พอเหมาะระหว่างการเจริญเติบโต อุณหภูมิ ธาตุอาหารที่พืชได้รับ โรคและแมลง ตลอดจนช่วงเวลาในการตัดดอก ดอกกล้วยไม้ที่ปลูกเลี้ยงภายใต้สภาวะแวดล้อมและการดูแลรักษาที่ดีย่อมจะมีอายุการใช้งานที่ยาวนานด้วย อย่างไรก็ตาม อายุการใช้งานของดอกกล้วยไม้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ภายหลังจากเก็บเกี่ยวดอกกล้วยไม้ออกจากต้นดังนี้

1. ขาดแหล่งอาหารคาร์โบไฮเดรต ดอกกล้วยไม้เมื่อตัดออกจากต้นจะทำให้ขาดอาหารซึ่งเคยได้รับจากต้นแม่ ขณะที่ดอกกล้วยไม้ที่อยู่บนต้นแม่นั้นจะได้รับธาตุอาหารและน้ำซึ่งส่งขึ้นมาจากราก ใบที่ติดอยู่บนกิ่งจะทำหน้าที่สังเคราะห์แสงเพื่อเลี้ยงดอกนั้น ซูโครสจะถูกลำเลียงผ่านทางท่อลำเลียงไปสู่ดอก และจะถูก hydrolyze ด้วยเอนไซม์ invertase ให้เปลี่ยนเป็นกลูโคสและฟรุกโตสไปสะสมที่บริเวณกลีบดอก ซูโครสเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของดอกไม้ ดังนั้นสารละลายที่ใช้แช่ดอกกล้วยไม้มักจะผสมซูโครสลงไปด้วยเสมอ

2. การอุดตันของระบบท่อลำเลียงภายในก้านดอก ดอกไม้หลังจากถูกตัดจากต้นแล้วก้านดอกมักมีการคุดน้ำน้อยลง อาจเนื่องมาจากจุลินทรีย์ในน้ำที่ใช้แช่หรือปักแจกันดอกไม้เข้าไปทางรอยตัดของโคนก้านดอกและเจริญเติบโตอยู่ในก้านดอก หรือเกิดจากบาดแผลบริเวณรอยตัดแล้วชักนำให้มีการสร้างเอนไซม์บางอย่างที่บริเวณรอยตัดของก้านดอกเช่น cellulase เอนไซม์นี้และเอนไซม์ประเภท pectolytic enzyme ที่สร้างขึ้นโดยจุลินทรีย์ในน้ำจะเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของผนังเซลล์ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับเนื้อเยื่อที่เกิดบาดแผล และได้สารใหม่ที่มีองค์ประกอบของเพคติน (pectin) และคาร์โบไฮเดรต สารเหล่านี้จะอุดตันท่อลำเลียงน้ำของก้านดอก (สายชล, 2531)

3. ความเสียหายจากการขาดน้ำ เมื่อปริมาณน้ำในดอกไม้สมดุลจึงเกิดการเหี่ยวและขาดน้ำทำให้สภาพทางชีวเคมีในดอกเปลี่ยนไป เช่น เมื่อดอกกุหลาบขาดน้ำจะทำให้ก้านดอกอ่อนซึ่งเป็นผลจากการสูญเสียความต่งของเซลล์ก้านดอก เพียร์จิด (2529) ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของการขาดน้ำของดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์ ต่อการตอบสนองของน้ำยาปักแจกันคอร์เนล (8 HQS 200 ppm + AgNO₃ 50 ppm + sucrose 10%) ที่ระยะเวลาการขาดน้ำต่าง ๆ กัน พบว่า ดอกกล้วยไม้ที่ขาดน้ำนาน 4 ชั่วโมง ก่อนนำมาปักแจกันในสารละลายคอร์เนลมีอายุการใช้งานนานที่สุดคือ 26.75 วัน ทำให้ดอกตูมบานเพิ่มขึ้นมากที่สุด 98.81% ส่วนดอกกล้วยไม้ที่ขาดน้ำนาน 8

ข้าวโม่ แล้วปักแจกันในสารละลายคอร์เนลจะมีอายุการปักแจกัน 23.33 วัน จะเห็นได้ว่าดอกกล้วยไม้ที่ขาดน้ำในระยะเวลาต่าง ๆ กันจะมีความสามารถในการดูดน้ำต่างกัน

4. ความเสียหายเนื่องจากแก๊สเอทิลีน (Ethylene) เนื้อเยื่อพืชที่มีชีวิตสามารถผลิตเอทิลีนได้ ดอกไม้โดยเฉพาะในช่วงที่ดอกเริ่มบานมีการสร้างแก๊สเป็นปริมาณมากและเร่งกระบวนการเสื่อมต่าง ๆ เช่น การไม่บานของกลีบดอกคาร์เนชั่น (sleepiness) การเหี่ยวและการเกิดสีจาง (fading) ในดอกกล้วยไม้ตลอดจนการร่วงของดอกไม้หลายชนิด นอกจากนี้ดอกไม้ที่มีบาดแผลหรือมีโรคติดมาจะกระตุ้นให้เกิดการสร้างเอทิลีนมากขึ้น -- เร่งให้เกิดการสูญเสียคุณภาพอย่างรวดเร็ว (วรรณช, 2527) จากการทดสอบการตอบสนองของดอกต่อเอทิลีน พบว่า ถ้าให้เอทิลีนกับดอกคาร์เนชั่นจะไม่กระตุ้นให้ดอกนั้นผลิตเอทิลีนเพิ่มขึ้นแต่ทำให้กลีบดอกยาวขึ้น ถ้าให้เอทิลีนกับดอกไม้ที่เกือบจะบาน (1 วันก่อนบาน) จะแสดงผลเฉพาะกลีบดอกเฉาโดยไม่มีการสังเคราะห์เอทิลีนเพิ่มขึ้น แสดงว่าเนื้อเยื่อที่อายุแตกต่างกันตอบสนองต่อเอทิลีนไม่เหมือนกัน (ช.ฉนิภูศิริ, 2538)

ฟองจันทร์ (2536) ได้ศึกษาการสร้างเอทิลีนของดอกกล้วยไม้สกุลหวาย พบว่า การสร้างเอทิลีนของดอกตูม ดอกแย้มและดอกบาน มีลักษณะเช่นเดียวกับดอกหิ่งห้อย และเมื่อวัดปริมาณ 1-aminocyclopropane-1- carboxylic acid (ACC) พบว่า ดอกตูมมีปริมาณ ACC สูงสุด และ ACC เป็นตัวการที่ทำให้เกิดเอทิลีนดอกไม้ที่ได้รับการผสมเกสรมีการสร้างเอทิลีนอย่างรวดเร็ว เพราะ pollinia มี ACC อยู่มาก ในการสร้างเอทิลีนในส่วนต่างๆ ของดอกซึ่งประกอบด้วย dorsal petal, lip, lateral sepal, column และ pedicel แสดงว่าเนื้อเยื่อที่แตกต่างกันนั้นจะมีลักษณะเซลล์แตกต่างกัน จึงเป็นผลทำให้การสร้างเอทิลีนแตกต่างกัน ในหวายปอมปาดัวร์ส่วนของ column มีการสร้างเอทิลีนมากที่สุดแสดงว่ามี ACC มากในส่วนนี้

การชะลอการเหี่ยวของดอกไม้เนื่องจากเอทิลีน จึงทำได้โดยการใช้สารยับยั้งการสร้างและการทำงานของเอทิลีน เช่น ซิลเวอร์ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของซิลเวอร์ไนเตรท ($AgNO_3$) หรือซิลเวอร์ไซโอซัลเฟต [$Ag(S_2O_3)_2^{3-}$] โดยซิลเวอร์ไอออน (Ag^+) สามารถเคลื่อนที่ได้ในเนื้อเยื่อพืชช่วยยืดอายุการใช้งานของดอกไม้โดยป้องกันความเสียหายจากภายนอก (กาญจนา, 2537)

ได้มีรายงานการทดลองใช้สารละลาย HQS อัตรา 225 มิลลิกรัม/ลิตร + $AgNO_3$ 30 มิลลิกรัม/ลิตร + กุลโคส 4% สามารถยืดอายุการใช้งานของดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์ได้ถึง 51.51 วัน

ดวงพร (2529) ได้ทดลองใช้สารละลายที่มีซูโครส 2% + 8 HQS 200 มก./ลิตร + $AgNO_3$ 10 มก./ลิตร สามารถยืดอายุการปักแจกันได้นานเกือบเป็น 2 เท่า ของดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์ที่ปักแจกันในน้ำกลั่น คือ มีอายุการปักแจกันได้ 34.0 วัน

วรรณ (2527) ได้ทดลองใช้สารละลายซิลเวอร์ไอโอซัลเฟตที่เจือจางให้มีอัตราส่วนต่าง ๆ กันพบว่า ดอกกล้วยไม้ที่แช่โคนก้านในสารละลายที่เจือจางอัตราส่วน 1 : 200 (ใช้ AgNO_3 2,000 ppm และ $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ 5,000 ppm) นาน 2 ชั่วโมง แล้วปักแจกันในกลุโคส 5% มีอายุการปักแจกันนานที่สุดคือ 36.7 วัน

Serck และ Reid (1993) ได้กล่าวไว้ว่า อายุการใช้งานของดอกไม้ถูกจำกัดด้วยการสูญเสียการบานของดอก ตา หรือใบซึ่งเป็นสาเหตุมาจากเอธิลีนในอากาศ ซิลเวอร์ไอโอซัลเฟต (STS) เป็นสารที่ยับยั้งการเกิดเอธิลีน นอกจากเอธิลีนจะทำให้กลีบดอกร่วงแล้วการร่วงของดอกไม้อาจจะร่วงทั้งช่อหรือร่วงทีละดอก สองดอกก็ได้ ลักษณะของดอกคุดที่ร่วงนั้นจะซ้ำ สีซีดจางลง ผิวของกลีบดอกจะเหี่ยวเห็นเส้นใบชัดขึ้น เมื่อบีบคุดจะพบว่ามีโป่งลมขังอยู่ภายในสาเหตุของการร่วงนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวได้แก่

1. เกี่ยวกับสภาพทางฟิสิกส์ ซึ่งเป็นผลของการดูแลรักษา เช่น สภาพความสมบูรณ์ของต้นกล้วยไม้ สภาพของเครื่องปลูก ชนิดและลักษณะของน้ำ ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชที่ใช้และสภาพภูมิอากาศในบริเวณที่ปลูกเลี้ยงเป็นต้น

2. เกี่ยวกับลักษณะทางพันธุศาสตร์ ซึ่งเป็นลักษณะที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยยีน (รัชนี, 2529)

การร่วงของดอกกล้วยไม้เกิดจากการที่เซลล์เข้าสู่ระยะ senescence หรือเซลล์แก่ซึ่งเราสามารถชะลอการแก่ของเซลล์ได้โดยการใช้สารสังเคราะห์ในกลุ่มของไซโตไคนินสามารถชะลอการแก่ของพืชได้หลายชนิด เช่น ผักกาดหอมหอม หอมต้น หน่อไม้ฝรั่งเป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผสมลงในสารละลายที่ใช้ปักแจกัน เพื่อยืดอายุการปักแจกันของดอกคาร์เนชั่นได้

ไซโตไคนินกับการชะลอการแก่ (senescence) และเพิ่มกิจกรรมของการสะสมสารอาหาร (nutrient sink activities)

เมื่อใบพืชที่สมบูรณ์และยังมีประสิทธิภาพอยู่ถูกตัดออกไป ใบพืชนั้นจะเริ่มมีการสูญเสีย chlorophyll, RNA, protein และไขมันจาก chloroplast อย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับใบที่ยังอยู่บนต้นแม้ว่าใบพืชนั้นจะไดรับน้ำและเกลือแร่ผ่านบริเวณรอยตัดในใบของพืชใบเลี้ยงคู่ อาการชรา (senescence) ของแผ่นใบจะเกิดช้าลงเมื่อมี adventitious root เกิดขึ้นที่ฐานของก้านใบ (petiole) และปรากฏว่ามีสารบางอย่างจากรากไปสู่ใบและเป็นสารที่ทำให้ใบพืชนั้นอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า ความอ่อนเยาว์ทางสรีรวิทยา (physiologically young) ซึ่งเชื่อว่าเป็นสารไซโตไคนินที่ส่งผ่านมาทาง xylem

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในทานตะวัน ระดับของไซโตไคนินใน xylem sap จะเพิ่มขึ้นในระหว่างช่วงการเจริญเติบโตที่รวดเร็วแล้วจะลดลงอย่างมาก เมื่อการเจริญเติบโตหยุดและเริ่มออกดอก จากสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่า การลดลงของการลำเลียงไซโตไคนินนั้นเป็นไปโดยธรรมชาติ และถูกควบคุมโดยราก ไซโตไคนินจะทำให้การเคลื่อนที่ของสารละลายต่างๆ จากส่วนที่แก่กว่าของใบหรือจากใบที่แก่กว่าไปยังส่วนที่ได้รับไซโตไคนิน เมื่อทดสอบโดยการให้สาร metabolite เหล่านี้จะเคลื่อนที่ผ่าน phloem ไปยังบริเวณที่ให้ที่ไซโตไคนินและเกิดการสะสมขึ้น ณ บริเวณนั้น คำอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้แก่ใบอ่อนนั้นสามารถเคลื่อนย้ายสารอาหารจากส่วนที่แก่กว่า สาเหตุเนื่องจากมันมีไซโตไคนินมาก และไซโตไคนินกระตุ้นให้เนื้อเยื่อที่มีอายุน้อยมีความสามารถในการทำงานเหมือนแหล่งสะสมอาหาร ความสามารถของไซโตไคนินในการยับยั้งการแก่ชรายังสามารถนำไปใช้กับ ไม้ดอกไม้ประดับและพืชผักบางชนิด ความเข้มข้นของไซโตไคนินในกลีบดอกกุหลาบจะลดลงเมื่อมีการชราเกิดขึ้น การให้ไซโตไคนินเพิ่มเข้าไป จะทำให้กระบวนการแก่ชราเกิดขึ้นช้าลงได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับไม้ตัดดอกส่วนใหญ่การให้ไซโตไคนินจากภายนอกสามารถระงับการแก่ชราที่เกิดจากการกระตุ้นของ เอธิลีนที่สร้างขึ้นจากดอกไม้เหล่านี้ นั่นคือ ผลของเอธิลีน ไม่สามารถถูกยับยั้งโดยไซโตไคนินได้ (พีรเดช, 2529)

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

อุปกรณ์

1. ช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium: Walter Oumae*)
2. สารเคมี ได้แก่ BA, AgNO_3 และ $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$
3. อุปกรณ์สำหรับเตรียมสารละลาย เช่น บีกเกอร์, แท่งแก้วคนสาร, เทอร์โมมิเตอร์, น้ำกลั่น, hot plate, ถังพลาสติก, ขวดแก้วสีชา, กล้องกระดาษลูกฟูก, แผ่นฟิล์มพลาสติก, หลอดพลาสติก, ถุงพลาสติกเจาะรู
4. อุปกรณ์สำหรับบันทึกผล เช่น แผ่นเทียบสี R.H.S. Colour Chart, เครื่องชั่งน้ำหนักแบบละเอียด และกล้องถ่ายภาพ เป็นต้น
5. ยานพาหนะสำหรับเดินทางไปเก็บข้อมูล
6. โรงเรือนบรรจุหีบห่อช่อดอกกล้วยไม้
7. ห้องปฏิบัติการคณะเทคโนโลยีการเกษตร

วิธีการ

1. การวางแผนการทดลอง ทำการทดลองกับกล้วยไม้สกุลหวายขาว โดยมีการวางแผนการทดลองแบบ CRD (Completely Randomized Design) มี 12 วิธีการ วิธีการละ 3 ซ้ำๆ ละ 2 ช่อดังนี้

วิธีการที่ 1	Control ไม่ใช้สารเคมีใดๆ ทั้งสิ้น
วิธีการที่ 2 - 11	จุ่มดอกตูมลงในสารละลาย BA ความเข้มข้น 10 - 100 ppm ที่ผสมสารจับใบแล้วยกขึ้นทันที
วิธีการที่ 12	จุ่มดอกตูมลงในสารละลาย STS แล้วยกขึ้น
วิธีการที่ 13	ใช้สารละลายบริษัทส่งออกในหลอดพลาสติกและไม่ได้จุ่มด้วยสารเคมี

นำช่อดอกไปฝังลมให้แห้ง แล้วนำไปบรรจุหีบห่อตามปกติของบริษัทส่งออกปฏิบัติการเลียนแบบสภาพแวดล้อมเหมือนกล้วยไม้ที่ส่งออก โดยเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 12°C เป็นเวลา 12 ชั่วโมงหลังจากนั้นเลียนแบบสภาพการขนส่งในอุณหภูมิ 20°C เป็นเวลา 12 ชั่วโมง และเพิ่มอุณหภูมิเป็น 40°C ซึ่งเป็นสภาพที่กล้วยไม้ไปถึงปลายทาง ทั้งไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง นำออกมาตัดก้านดอกและนำไปปักแจกันในห้องปฏิบัติการ

2. ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลความเสียหายของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวาย สำหรับส่งออกจากบริษัทส่งออก

ขั้นตอนที่ 2 ทำการทดลองตามการวางแผนในข้อ 1) โดยช่อดอกกล้วยไม้ที่นำมาทดลองจะใช้ช่อดอกในเกรดเดียวกัน จากสวนเดียวกัน

3. การบันทึกผล

1. บันทึกจำนวนดอกบาน ดอกแย้มและดอกตูมทุกช่อดอกทั้งก่อนบรรจุหีบห่อและหลังจากออกจากกล่องบรรจุหีบห่อในระหว่างการปักแจกัน

2. บันทึกอุณหภูมิทั้งภายนอกและภายในกล่องบรรจุช่อดอกกล้วยไม้ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม

3. บันทึกสภาพของช่อดอกกล้วยไม้เมื่อเอาออกจากกล่องบรรจุหีบห่อ เช่น ความสด การเหี่ยวเฉา การร่วงและการเปลี่ยนสี เป็นต้น

คะแนนสีของกลีบดอกที่มีการเปลี่ยนแปลง จะให้คะแนนดังนี้

white group 155 D ให้คะแนนเป็น 4 คะแนน

yellow-white group 158 C ให้คะแนนเป็น 3 คะแนน

orange-white group 159 B ให้คะแนนเป็น 2 คะแนน

ดอกเหี่ยว ให้คะแนนเป็น 1 คะแนน

ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการบันทึกต่างๆ นำไปวิเคราะห์ทางสถิติแบบ CRD โดยการเปรียบเทียบแบบ Duncan's Multiple Range test

ระยะเวลาในการทดลอง

ตุลาคม 2539 - เมษายน 2540

ผลการทดลอง

ผลการทดลองครั้งที่ 1

จากการที่ดอกกล้วยไม้ส่งออกเกิดความเสียหายในระหว่างการขนส่ง โดยดอกตูมมีอาการเหี่ยวและร่วงเร็ว ช่อดอกมีอายุการปักแจกันสั้น ดังนั้นจึงได้มีการทดลองใช้สารเคมีมาช่วยแก้ปัญหาโดยใช้สารละลาย BA ในความเข้มข้น 10 - 100 ppm สารละลายซิลเวอร์ไอโอซัลเฟต (STS) ซึ่งมี Ag 0.463 mM สารละลายของบริษัทส่งออกเปรียบเทียบกับ control ผลปรากฏว่า

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของกลีบดอก โดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบสีแล้วให้คะแนน สีที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (white group 155 D) ให้คะแนน 4 คะแนน และสีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้คะแนนที่แตกต่างกันตามลำดับ คือ yellow white group 158 C ให้ 3 คะแนน orange-white group 159 B ให้ 2 คะแนน และดอกเหี่ยวให้ 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 1) โดยมีวิธีการที่เปลี่ยนแปลงสีเพียง 2 วิธีการ คือ วิธีการที่ 6 (BA 50 ppm) และวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) มีคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุด ได้คะแนน 3.97 คะแนน (ตารางที่ 1) ส่วนวิธีการอื่น ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสี

2) คะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอกโดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบเมื่อดอกตูมและดอกบานของช่อดอกแรกเกิดความเสียหาย 50% แล้วให้คะแนนโดยมีระดับคะแนนดังนี้ คือ สีเดิม (white group 155 D) 4 คะแนน, yellow white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 10 (BA 90 ppm) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุดคือ 3.80 คะแนน (ตารางที่ 1) โดยมีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ตารางภาคผนวกที่ 2) กับวิธีการที่ 1 (control) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 5 (BA 40 ppm), วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) และวิธีการที่ 4 (BA 30 ppm) ส่วนวิธีการอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างทางสถิติกับวิธีที่ 10 (BA 90 ppm) วิธีการที่มีการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุดคือวิธีการที่ 1 (control) ได้คะแนน 3.25 คะแนน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50 % และค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 1

วิธีการ ^{1/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย (คะแนน) ^{2/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน (คะแนน) ^{3/}	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย (วัน)	ค่าเฉลี่ยอายุการปักแจกัน	
				เมื่อดอกตูมเสียหาย 50 % (วัน)	เมื่อดอกตูมและดอกบานเสียหาย 50 % (วัน)
1) Control	4.00 ^a	3.25 ^d	4.33 ^a	11.00 ^d	12.50 ^{cd}
2) BA 10 ppm	4.00 ^a	3.38 ^{bcd}	4.00 ^a	11.83 ^{cd}	13.67 ^{bcd}
3) BA 20 ppm	3.97 ^a	3.50 ^{abcd}	3.83 ^a	17.00 ^{ab}	16.67 ^a
4) BA 30 ppm	4.00 ^a	3.29 ^{cd}	4.00 ^a	16.67 ^{ab}	16.33 ^{ab}
5) BA 40 ppm	4.00 ^a	3.39 ^{bcd}	4.33 ^a	15.33 ^{bc}	16.00 ^{ab}
6) BA 50 ppm	3.97 ^a	3.47 ^{abcd}	4.00 ^a	16.50 ^{ab}	16.33 ^{ab}
7) BA 60 ppm	4.00 ^a	3.62 ^{abc}	4.00 ^a	15.00 ^{bc}	11.17 ^d
8) BA 70 ppm	4.00 ^a	3.74 ^{ab}	4.17 ^a	10.17 ^d	15.83 ^{ab}
9) BA 80 ppm	4.00 ^a	3.64 ^{abc}	4.17 ^a	15.83 ^{ab}	15.17 ^{abc}
10) BA 90 ppm	4.00 ^a	3.80 ^a	4.17 ^a	16.67 ^{ab}	15.17 ^{abc}
11) BA 100 ppm	4.00 ^a	3.79 ^a	4.33 ^a	19.67 ^a	17.33 ^a
12) STS	4.00 ^a	3.77 ^a	4.00 ^a	17.33 ^{ab}	15.00 ^{abc}
13) สารละลายของบริษัทส่งออก	4.00 ^a	3.63 ^{abc}	4.33 ^a	13.83 ^{bcd}	14.67 ^{abc}

1/ 2 - 12 = ระดับความเข้มข้นของสารละลาย BA (6-benzyl adenine) และ STS ที่ใช้ เป็นสารละลายสำหรับจุ่มดอกตูมของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว

13 = ให้เทียบก้านดอกระหว่างการขนส่ง

2/ ระดับคะแนนของสี บันทึกเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย หลังจากปักแจกันได้ 3 วัน โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนนเป็น 4, yellow-white group

158 C มีระดับคะแนนเป็น 3, orange-white group 159 B มีระดับคะแนนเป็น 2, และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนนเป็น 1

3/ ระดับคะแนนของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน บันทึกเมื่อดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50 % โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนนเป็น 4, yellow white group 158 C มีระดับคะแนนเป็น 3, orange-white group 159 B มีระดับคะแนนเป็น 2 และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนนเป็น 1

4/ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยอักษรที่ไม่เหมือนกัน แสดงว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่าง มีนัยสำคัญตามการเปรียบเทียบแบบ Duncan's Multiple Range test ในระดับความ เชื่อมั่น 95%

3) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย

จากการบันทึกจำนวนวันที่หมดอายุการขายของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวาย เมื่อดอกแรกในช่อหมดอายุการขาย แล้วนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 3) แต่อย่างไรก็ตามวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือวิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 5 (BA 40 ppm), วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) และวิธีการที่ 1 (control) คือมีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเท่ากับ 4.33 วัน (ตารางที่ 1) และวิธีการที่ค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันสั้นที่สุด คือวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) คือมีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 3.83 วัน

4) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวาย โดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งดอกตูมในช่อเกิดความเสียหาย 50% นำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 19.67 วัน (ตารางที่ 1) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกัวิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) วิธีการที่ 1 (control) และวิธีการที่ 8 (BA 70 ppm) (ตารางภาคผนวกที่ 4) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 5 (BA 40 ppm) และวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) ส่วนวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือวิธีการที่ 8 (BA 70 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 10.17 วัน

5) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวาย โดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งดอกบานและดอกตูมในช่อเกิดความเสียหาย 50% นำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 17.33 วัน (ตารางที่ 1) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกัวิธีการที่ 1 (control) และวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) (ตารางภาคผนวกที่ 5) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) ส่วนวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 11.17 วัน

ผลการทดลองครั้งที่ 2

จากการทดลองใช้สารละลายส่งเสริมคุณภาพในการแก้ไขปัญหาอาการเหลืองของดอกตูม และเพื่อช่วยยืดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวอลสเตอร์ โอมาเย (Dendrobium Walter Oumae) สารละลายที่ใช้ในการทดลองนี้คือสารละลาย BA, STS และสารละลายของบริษัทส่งออกโดยทำการทดลอง 13 วิธีการ วิธีการละ 3 ซ้ำ ซ้ำละ 2 ดอก ผลปรากฏว่า

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอก โดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบสีของกลีบดอกแล้วให้คะแนน โดยให้คะแนนสีที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (white group 155 D) ให้คะแนน 4 คะแนน สีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้คะแนนดังนี้ yellow-white group 158 C ให้ 3 คะแนน, orange-white group 159 B ให้ 2 คะแนน และดอกเหี่ยวให้ 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยคะแนนสีมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 1 (control), วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm), วิธีการที่ 6 (BA 50 ppm), วิธีการที่ 9 (BA 80 ppm) และวิธีการที่ 8 (BA 70 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนนของสีสูงสุดคือ 4 คะแนน (ตารางที่ 2) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) (ตารางภาคผนวกที่ 6) ซึ่งนับเป็นวิธีการที่มีการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุด คือ 3.76

2) คะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอกโดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบเมื่อดอกตูมและดอกบานของช่อดอกแรกเกิดความเสียหาย 50% แล้วให้คะแนน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คือ สีเดิม (white group 155 D) 4 คะแนน, yellow-white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการไม่มีความแตกต่างทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 7) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคุณค่าเฉลี่ยคะแนนของสี พบว่า วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนนของสีมากที่สุด คือ 3.52 คะแนน (ตารางที่ 2) และวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนนของสีน้อยที่สุดคือ 2.85 คะแนน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 2

วิธีการ ^{1/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย (คะแนน) ^{2/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน (คะแนน) ^{3/}	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย (วัน)	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน	
				เมื่อดอกตูมเสียหาย 50 % (วัน)	เมื่อดอกตูมและดอกบานเสียหาย 50 % (วัน)
1) Control	4.00 a ^{4/}	3.45 a ^{4/}	4.00 a ^{4/}	13.67 cd ^{4/}	12.67 b ^{4/}
2) BA 10 ppm	3.93 a	3.52 a	4.50 a	14.17 cd	13.33 b
3) BA 20 ppm	3.93 a	2.85 a	3.50 a	14.50 bcd	13.50 b
4) BA 30 ppm	3.94 a	3.37 a	3.67 a	15.50 bc	14.00 ab
5) BA 40 ppm	3.93 a	3.18 a	3.50 a	14.83 bcd	14.50 ab
6) BA 50 ppm	4.00 a	3.37 a	4.00 a	13.50 d	13.17 b
7) BA 60 ppm	3.76 b	3.38 a	3.33 a	15.00 bcd	12.83 b
8) BA 70 ppm	4.00 a	3.36 a	3.50 a	14.33 bcd	13.50 b
9) BA 80 ppm	4.00 a	3.31 a	3.67 a	16.17 b	14.33 ab
10) BA 90 ppm	3.95 a	3.47 a	3.67 a	14.83 bcd	14.00 ab
11) BA 100 ppm	4.00 a	3.42 a	3.33 a	18.17 a	15.67 a
12) STS	3.90 a	3.33 a	3.50 a	14.33 bcd	12.67 b
13) สารละลายของบริษัทส่งออก	4.00 a	3.37 a	4.00 a	15.00 bcd	12.83 b

1/ 2 - 12 = ระดับความเข้มข้นของสารละลาย BA (6-benzyl adenine) และ STS ที่ใช้เป็นสารละลายสำหรับจุ่มดอกตูมของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว

13 = ใช้เสียบก้านดอกระหว่างการขนส่ง

2/ ระดับคะแนนของสี บันทึกเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย หลังจากปักแจกันได้ 3 วัน โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D 4 คะแนน, yellow-white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

- 3/ ระดับคะแนนของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน บันทึกเมื่อดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50 % โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนน 4 คะแนน, yellow-white group 158 C มีระดับคะแนน 3 คะแนน, orange-white group 159 B มีระดับคะแนน 2 คะแนน, และดอกเหี่ยว 1 คะแนน
- 4/ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยอักษรที่ไม่เหมือนกัน แสดงว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่าง มีนัยสำคัญตามการเปรียบเทียบแบบ Duncan's Multiple Range test ในระดับความ เชื่อมั่น 95%

3) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย

จากการบันทึกจำนวนวันที่หมดอายุการขายของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว เมื่อดอกแรกแสดงอาการเหี่ยวหรือหมดอายุการขาย เมื่อนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขายมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 8) แต่เมื่อพิจารณาคุณค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน พบว่า วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 4.5 วัน (ตารางที่ 2) และวิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) วิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุดคือ 3.33 วัน

4) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว โดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งช่อดอกมีดอกตูมเสียหาย 50% นำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) เป็นวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 18.17 วัน (ตารางที่ 2) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 9 (BA 80 ppm) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับวิธีการอื่นๆ วิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือวิธีการที่ 6 (BA 50 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 13.5 วัน

5) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวโดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งดอกบานและดอกตูมในช่อดอกเกิดความเสียหาย 50% แล้วนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 15.67 วัน (ตารางที่ 2) และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 8 (BA 70 ppm), วิธีการที่ 3 (BA 20 ppm), วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm), วิธีการที่ 6 (BA 50 ppm), วิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 7 (BA 60 ppm), วิธีการที่ 12 (STS) และวิธีการที่ 1 (control) (ตารางภาคผนวกที่ 10) ซึ่งวิธีการที่ 12 และวิธีการที่ 1 เป็นวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือ 12.67 วัน

ผลการทดลองครั้งที่ 3

จากสภาพของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวที่ส่งออกเกิดการดอกตูมเหลืองและร่วงเร็วในระหว่างการขนส่ง จึงได้มีการทดลองใช้สารเคมีในการแก้ไขปัญหาดอกตูมเหลืองและช่วยยืดอายุการปักแจกันให้นาน จากการทดลองนี้ใช้สารละลาย BA ระดับความเข้มข้น 10 - 100 ppm สารละลาย STS และสารละลายของบริษัทส่งออกมาทำการทดลอง 13 วิธีการ วิธีการละ 3 ซ้ำ ซ้ำละ 2 ดอก แล้วนำมาปักแจกัน ผลปรากฏว่า

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอก โดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบสีแล้วให้คะแนน สีที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง (white group 155 D) 4 คะแนน สีที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม yellow white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน, และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยคะแนนของสีที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับวิธีการที่ 1 (control)(ตารางภาคผนวกที่ 11) โดยวิธีการที่ 1 ได้คะแนนเพียง 3.75 คะแนน ส่วนวิธีการอื่น มีคะแนนระหว่าง 3.69-4 คะแนน (ตารางที่ 3)

2) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอกโดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบเมื่อดอกตูมและดอกบานของช่อดอกแรกเกิดความเสียหาย 50% แล้วให้คะแนน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คือ สีเดิม (white group 155 D) มีระดับคะแนน 4 คะแนน, yellow-white group 158 C มีระดับคะแนน 3 คะแนน, orange-white group 159 B มีระดับคะแนน 2 คะแนน และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนน 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด คือ 4 คะแนน (ตารางที่ 3) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) และวิธีการที่ 1 (control) (ตารางภาคผนวกที่ 12) วิธีการที่มีการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุดคือ วิธีการที่ 1 (control) ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.41 คะแนน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 3

วิธีการ ^{1/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย (คะแนน) ^{2/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน (คะแนน) ^{3/}	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย (วัน)	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน	
				เมื่อดอกตูมเสียหาย 50 % (วัน)	เมื่อดอกตูมและดอกบานเสียหาย 50 % (วัน)
1) Control	3.75 b ^{4/}	3.41 b ^{4/}	3.33 a ^{4/}	12.33 ab ^{4/}	13.17 bc ^{4/}
2) BA 10 ppm	3.98 a	3.74 a	4.67 a	11.50 abc	10.67 de
3) BA 20 ppm	3.96 a	3.47 b	4.17 a	8.67 g	9.33 e
4) BA 30 ppm	4.00 a	3.89 a	4.50 a	11.33 abcd	11.67 cde
5) BA 40 ppm	3.98 a	3.77 a	4.00 a	10.83 bcde	11.33 cde
6) BA 50 ppm	4.00 a	3.89 a	4.33 a	10.67 bcdef	12.00 bcd
7) BA 60 ppm	3.97 a	3.95 a	4.17 a	10.50 bcdefg	11.00 cde
8) BA 70 ppm	4.00 a	3.81 a	4.17 a	9.50 defg	11.50 cde
9) BA 80 ppm	4.00 a	3.92 a	4.00 a	8.83 fg	10.67 de
10) BA 90 ppm	4.00 a	3.75 a	3.67 a	9.33 efg	11.50 cde
11) BA 100 ppm	4.00 a	4.00 a	4.33 a	12.83 a	16.50 a
12) STS	4.00 a	3.79 a	4.50 a	9.83 cdefg	12.33 bcd
13) สารละลายของบริสุทธิ์ที่ส่งออก	4.00 a	3.84 a	4.67 a	11.67 abc	14.00 b

1/ 2 - 12 = ระดับความเข้มข้นของสารละลาย BA (6-benzyl adenine) และ STS ที่ใช้เป็นสารละลายสำหรับจุ่มดอกตูมของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว

13 = ใช้เทียบก้านคอกระหว่างการขนส่ง

2/ ระดับคะแนนสี บันทึกเมื่อช่อแรกหมดอายุการขายหลังจากปักแจกันได้ 3 วัน โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนน 4 คะแนน, yellow-white group

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

158 C มีระดับคะแนน 3 คะแนน, orange-white group 159 B มีระดับคะแนน 2 คะแนน และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนน 1 คะแนน

3/ ระดับคะแนนสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน บันทึกเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 % โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนน 4 คะแนน, yellow-white group 158 C มีระดับคะแนน 3 คะแนน, orange-white group 159 B มีระดับคะแนน 2 คะแนน, และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

4/ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยอักษรที่ไม่เหมือนกัน แสดงว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญตามการเปรียบเทียบแบบ Duncan's Multiple Range test ในระดับความเชื่อมั่น 95%

3) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย

จากการบันทึกจำนวนวันที่หมดอายุการขายของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว เมื่อดอกแรกหมดอายุการขาย แล้วนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันนั้นมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการไม่มีความแตกต่างทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 13) แต่อย่างไรก็ตามวิธีการที่มีเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุดคือ วิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทยส่งออก) และวิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 4.67 วัน (ตารางที่ 3) ส่วนวิธีที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือ วิธีการที่ 1 (Control) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวัน 3.33 วัน

4) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว โดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งดอกตูมในช่อดอกเกิดความเสียหาย 50% นำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 12.83 วัน (ตารางที่ 3) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 12 (STS), วิธีการที่ 8 (BA 70 ppm), วิธีการที่ 10 (BA 90 ppm), วิธีการที่ 9 (BA 80 ppm) และวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) (ตารางภาคผนวกที่ 14) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 5 (BA 40 ppm), วิธีการที่ 6 (BA 50 ppm) และวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) วิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุด คือวิธีการที่ 3 (BA 20 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน 8.67 วัน

5) ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 %

จากการบันทึกจำนวนวันในการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว โดยนับจำนวนวันในการปักแจกันของแต่ละช่อดอก จนกระทั่งมีดอกตูมและดอกบานในช่อดอกเสียหาย 50% แล้วนำค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันมากที่สุด คือ 16.5 วัน (ตารางที่ 3) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 13 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการอื่นๆ ทุกวิธีการ วิธีการที่มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันน้อยที่สุดคือ วิธีการที่ 3 มีค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่ปักแจกันได้ 9.33 วัน

ผลการทดลองครั้งที่ 4

จากสภาพของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวที่ส่งออกเกิดอาการดอกตูมเหลืองและร่วงเร็วในระหว่างการขนส่ง จึงได้มีการทดลองใช้สารละลายส่งเสริมคุณภาพในการแก้ไขปัญหาที่ดอกตูมเหลืองเร็วและช่วยยืดอายุการปักแจกันให้นานขึ้น จากผลการทดลองนี้ใช้สารละลาย BA ระดับความเข้มข้นต่างกัน, สารละลาย STS และสารละลายของบริษัทส่งออกเปรียบเทียบกับ control ทำการทดลอง 13 วิธีการ วิธีการละ 3 ซ้ำ ซ้ำละ 2 ช่อ นำมาปักแจกันบันทึกผลการทดลอง ปรากฏว่า

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอก โดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบสีแล้วให้คะแนน สีเดิม (white group 155 D) 4 คะแนน, yellow-white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยคะแนนสีมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า ทุกวิธีการไม่มีความแตกต่างทางสถิติ (ตารางภาคผนวกที่ 16) แต่อย่างไรก็ตามวิธีการที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสี คือวิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) และวิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนน 4 คะแนน (ตารางที่ 4) และวิธีการที่มีการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุดคือ วิธีการที่ 8 (BA 70 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนน 3.9 คะแนน

2) ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน

จากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงสีของช่อดอกโดยใช้แผ่นเทียบสี R.H.S Colour Chart เปรียบเทียบเมื่อดอกตูมและดอกบานของช่อดอกแรกเกิดความเสียหาย 50% แล้วให้คะแนนโดยมีระดับคะแนนดังนี้ คือ สีเดิม (white group 155 D) 4 คะแนน, yellow-white group 158 C 3 คะแนน, orange-white group 159 B 2 คะแนน และดอกเหี่ยว 1 คะแนน

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ ปรากฏว่า วิธีการที่ 2 (BA 10 ppm) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสีมากที่สุด คือ 3.92 คะแนน (ตารางที่ 4) มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญกับวิธีการที่ 6 (BA 50 ppm), วิธีการที่ 7 (BA 60 ppm), วิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก), วิธีการที่ 9 (BA 80 ppm), วิธีการที่ 8 (BA 70 ppm), วิธีการที่ 1 (control), วิธีการที่ 5 (BA 40 ppm)(ตารางภาคผนวกที่ 17) และวิธีการที่ 10 (BA 90 ppm) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการเปลี่ยนแปลงสีมากที่สุดคือ 3.46 คะแนน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของดอกตูม เมื่อช่อดอกแรกหมดอายุการขาย, ช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย, ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% และค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการปักแจกันเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50% ของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 4

วิธีการ ^{1/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย (คะแนน) ^{2/}	ค่าเฉลี่ยของสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน (คะแนน) ^{3/}	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย (วัน)	ค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกัน	
				เมื่อดอกตูมเสียหาย 50 % (วัน)	เมื่อดอกตูมและดอกบานเสียหาย 50 % (วัน)
1) Control	3.91 a	3.52 cd	3.33 c	13.00 a	12.33 ab
2) BA 10 ppm	4.00 a	3.92 a	5.17 a	11.50 abc	10.83 b
3) BA 20 ppm	3.95 a	3.81 abc	4.67 ab	9.67 bcd	12.00 ab
4) BA 30 ppm	3.96 a	3.77 abc	4.17 abc	10.83 abcd	11.83 ab
5) BA 40 ppm	3.94 a	3.52 cd	4.00 abc	8.17 d	10.00 b
6) BA 50 ppm	3.93 a	3.63 bcd	3.50 bc	10.17 abcd	10.83 b
7) BA 60 ppm	3.96 a	3.62 bcd	4.17 abc	10.00 abcd	12.33 ab
8) BA 70 ppm	3.90 a	3.53 cd	3.83 bc	12.67 ab	13.83 a
9) BA 80 ppm	3.92 a	3.60 cd	3.50 bc	11.33 abc	11.17 ab
10)BA 90 ppm	3.91 a	3.46 d	3.67 bc	9.33 cd	10.17 b
11)BA 100 ppm	4.00 a	3.90 ab	4.17 abc	12.33 abc	12.83 ab
12)STS	3.94 a	3.67 abcd	4.17 abc	12.33 abc	12.83 ab
13)สารละลายของบริษัทยาส่งออก	4.00 a	3.61 cd	4.67 ab	12.33 abc	14.00 a

1/ 2 - 12 = ระดับความเข้มข้นของสารละลาย BA (6-benzyl adenine) และ STS ที่ใช้เป็นสารละลายสำหรับจุ่มดอกตูมของช่อดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว

13 = ใช้เสียบก้านดอกระหว่างการขนส่ง

2/ ระดับคะแนนของสี บันทึกเมื่อช่อแรกหมดอายุการขายหลังจากปักแจกันได้ 3 วัน โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนนเป็น 4, yellow-white group

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

158 C มีระดับคะแนนเป็น 3, orange-white group 159 B มีระดับคะแนนเป็น 2 และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนนเป็น 1

- 3/ ระดับคะแนนสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน บันทึกเมื่อดอกตูมและดอกบานเกิดความเสียหาย 50 % โดยให้คะแนนดังนี้ white group 155 D มีระดับคะแนนเป็น 4, yellow-white group 158 C มีระดับคะแนนเป็น 3, orange-white group 159 B มีระดับคะแนนเป็น 2 และดอกเหี่ยวมีระดับคะแนนเป็น 1
- 4/ ตัวเลขที่ตามหลังด้วยอักษรที่ไม่เหมือนกัน แสดงว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญตามการเปรียบเทียบแบบ Duncan's Multiple Range test ในระดับความเชื่อมั่น 95%

วิจารณ์ผลการทดลอง

จากปัญหาของดอกกล้วยไม้ที่ดอกตูมเกิดอาการเหลืองเร็วและมีอายุการปักแจกันสั้น จึงได้มีการทดลองใช้สารเคมีบางชนิด เช่น สารละลาย BA (6-benzyl adenine) ซึ่งมีความเข้มข้น 10 - 100 ppm, STS (silverthiosulfate) และสารละลายของบริษัทส่งออกมาทำการทดลองกับดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาววอลเตอร์โอมาย (*Dendrobium Walter Oumae*) โดยจุ่มดอกตูมลงในสารละลายแล้วนำไปเข้าช่อไปเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 12°C เป็นเวลา 12 ชั่วโมงแล้วปรับให้อยู่ในอุณหภูมิที่ 20°C เป็นเวลา 12 ชั่วโมงซึ่งเป็นการเลียนแบบสภาพแวดล้อมในขณะที่ขนส่ง หลังจากนั้นให้อยู่ในอุณหภูมิ 40°C เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งเป็นสภาพที่ดอกกล้วยไม้ถึงปลายทางแล้วนำมาปักแจกันสังเกตการเปลี่ยนแปลง ผลปรากฏว่า

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของกลีบดอกเมื่อช่อแรกหมดอายุการขาย

ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการขายมีแนวโน้มว่าไม่มีความแตกต่างกัน เพราะผลจากการทดลอง 4 ครั้ง 3 ใน 4 วิธีการต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1, 2, 3 และ 4)

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีของกลีบดอกเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกัน

ค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรกหมดอายุการปักแจกันนั้น การทดลองครั้งที่ 1 และ 3 มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยการทดลองครั้งที่ 1 วิธีการที่ให้ผลดีที่สุดคือ วิธีการที่ 10 (BA 90 ppm) รองลงมาคือวิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) การทดลองครั้งที่ 3 วิธีการที่ให้ผลดีที่สุดคือวิธีการที่ 11 รองลงมาคือวิธีการที่ 7 (BA 60 ppm) อีก 2 การทดลองไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1, 2, 3 และ 4) ดังนั้นวิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) เป็นวิธีการที่น่าสนใจมากกว่าวิธีการอื่น ๆ โดยจะให้ผลดีเป็นอันดับที่ 1 หรือ 2 ของทุกการทดลอง

3. ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย

ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่หมดอายุการขาย มีแนวโน้มว่าไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากการทดลองทั้ง 4 ครั้งนั้น มีเพียงการทดลองครั้งที่ 4 เท่านั้นที่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ตารางที่ 1, 2, 3 และ 4)

4. ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่ปักแจกันได้เมื่อดอกตูม เสียหาย 50 %

ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่ปักแจกันได้เมื่อดอกตูม เสียหาย 50 % จากการทดลอง 4 ครั้ง ทุกครั้ง มีความแตกต่างกันทางสถิติโดยการทดลองครั้งที่ 1, 2 และ 3 วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) ให้ผลดีที่สุด เฉพาะการทดลองครั้งที่ 4 เท่านั้นที่วิธีการที่ 1 (control) ให้ผลดีที่สุด

5. ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่ปักแจกันได้เมื่อดอกตูมและดอกบาน เสียหายรวมกัน 50 % ของช่อดอก

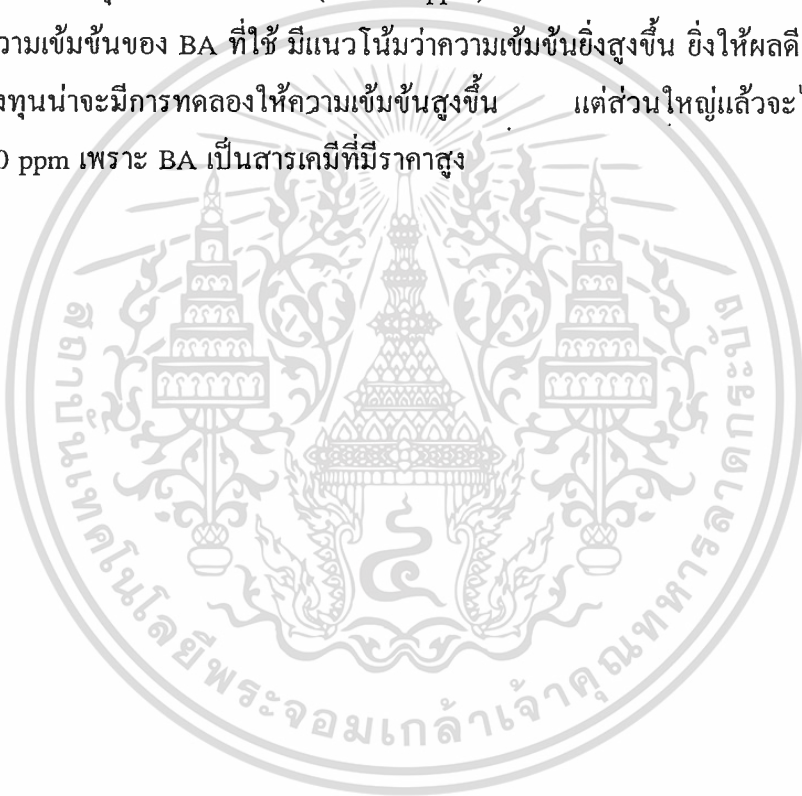
ค่าเฉลี่ยจำนวนวันที่ปักแจกันได้เมื่อดอกตูมและดอกบาน เสียหายรวมกัน 50 % ของช่อดอกนั้น ทุกการทดลองมีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยการทดลองครั้งที่ 1, 2, และ 3 วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm) ให้ผลดีที่สุด เฉพาะการทดลองครั้งที่ 4 เท่านั้นที่วิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัท) ให้ผลดีที่สุด

จากข้อ 2, 4 และ 5 ซึ่งเป็นค่าของตัวเลขที่ได้จากการบันทึกผลระยะเวลายาวทำให้เห็นความแตกต่างของผลการทดลองที่เกิดจากการใช้สารเคมีต่างๆ ที่ได้ทดลอง และผลออกมาชัดเจนว่า BA 100 ppm เป็นสารละลายเคมีที่จะช่วยยืดอายุการใช้ประโยชน์กับช่อดอกกล้วยไม้หวายขาว วอลเตอร์โอมาย ได้แม้ว่าช่อดอกนี้ได้ผ่านอุณหภูมิ 40 °C ถึง 3 ชั่วโมงแล้วก็ตาม ซึ่งคงเป็นผลมาจากคุณสมบัติของ BA ซึ่งเป็นสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืชในกลุ่มไซโตไคนิน ที่มีคุณสมบัติช่วยชะลอการ senescence (พีรเดช, 2529) คนัย และยงยุทธ (2534) ก็ได้รายงานไว้เช่นกันว่า สารละลาย BA 100 ppm จะช่วยยืดอายุการปักแจกันของอัลสโตรมีเรียได้ 20 %

สรุปผลการทดลอง

จากการทดลองใช้สารละลาย BA ความเข้มข้น 10 - 100 ppm, สารละลาย STS (silverthiosulfate) และสารละลายของบริษัทส่งออกสำหรับจุ่มช่อดอกตูมของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวอลเตอร์ โอมา (Dendrobium Walter Oumae) เพื่อแก้ปัญหาการเหลืองและร่วงเร็วสรุปได้ว่า

1. สารละลายที่ทำให้ดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาวมีอาการเหลืองของคอกักตูมลดลงและมีอายุการปักแจกันมากที่สุด คือวิธีการที่ 11 (BA 100 ppm)
2. ความเข้มข้นของ BA ที่ใช้ มีแนวโน้มว่าความเข้มข้นยิ่งสูงขึ้น ยิ่งให้ผลดี ดังนั้นถ้าคิดว่าคุ้มกับการลงทุนน่าจะมีการทดลองให้ความเข้มข้นสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วจะไม่นิยมความเข้มข้นเกิน 100 ppm เพราะ BA เป็นสารเคมีที่มีราคาสูง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เหลืองสุวาลัย. 2537. การศึกษาปริมาณ ACC ในเกสรของกล้วยไม้สกุลหวายของพันธุ์ต่างๆ. ปัญหาพิเศษปริญญาโท คณะเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ช.ณัฐศิริ สุขสุวรรณ. 2531. วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร (ผักและผลไม้). ภาควิชาพืชสวน คณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล. กรุงเทพฯ. 137 น.
- 2538. วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวไม้ตัดดอกไม้ตัดใบ. ภาควิชาพืชสวน คณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล. กรุงเทพฯ. 266 น.
- ดวงพร อมัตริตนะ. 2529. ผลการใช้ไฮดรอกซีควิโนลีน ไฮดรอกซีควิโนลีนซัลเฟต ซิลเวอร์ไนเตรท ซิลเวอร์ไอโอซัลเฟต กุลโคส และซูโครสที่มีต่ออายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์. ปัญหาพิเศษปริญญาโท คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พีรเดช ทองอำไพ. 2529. ฮอร์โมนพืชและสารสังเคราะห์. หจก. ไดนามิคการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 196 น.
- เพียรจิต สิงห์โทราช. 2529. ผลการขาดน้ำที่มีต่อการใช้น้ำยาคอร์เนลในการยืดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พงษ์จันทร์ ธรรมพิทักษ์กร. 2536. ผลการสังเคราะห์เอธิลีน และการควบคุมการสร้างเอธิลีนที่มีผลต่ออายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวาย. ปัญหาพิเศษปริญญาโท คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รัชณี วีระพจนารถ. 2529. ลักษณะทางชีวบางประการและอายุการปักแจกันของช่อดอกกล้วยไม้หวายปอมปาดัวร์จากสวนเขตคลองขวางและบางแคในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม. ปัญหาพิเศษปริญญาโท คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วรรณช โชติวิทยานินทร์. 2527. ผลของ Pulsing Solution ที่มีต่ออายุการปักแจกันของกล้วยไม้สกุลหวาย. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- दनัย บุญเกียรติ และยงยุทธ ขำมสี. 2534. ผลของสารเคมีต่อคุณภาพหลังการเก็บเกี่ยวของดอกอัลสโตรมีเรีย. วารสารเกษตร. 7(3) : 323 - 329.
- สายชล เกตุษา. 2531. เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวของดอกไม้. บริษัทสารมวลชน จำกัด, กรุงเทพฯ. 291 น.

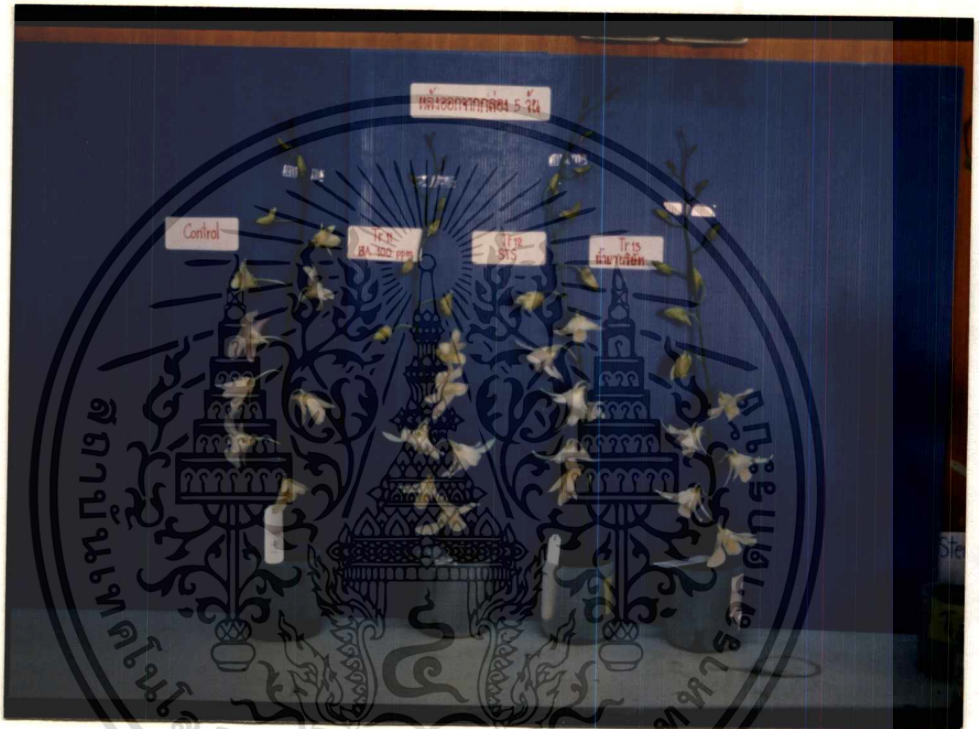
- 2535. ผลของการบรรจุแห้งและการบรรจุเปียกที่มีต่อคุณภาพของดอกกล้วยไม้สกุล
หาวาย. วารสารเกษตรศาสตร์. 26 : 331 - 341.
- สุริยันต์ ฉะอุ่ม. 2526. การทดลองใช้ซิลเวอร์ไอโอซัลเฟตป้องกันการร่วงของกลีบดอกบัว.
ปัญหาพิเศษปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล. กรุงเทพฯ.
- Jones, R., M. Serek and M.S.Reid. 1993. *Detergents increase the vase life of cut sunflowers.*
Perishable Handling. Vol 76. p7.
- Nowak, J. and R.M. Rudnicki. 1990. *Postharvest Handling and Storage of Cut Flower; Florist
Greens and Potted Plants.* Timber Press, Inc., Singapore. 210 p.
- Serek, M. and M.S. Reid. 1993. *Anti-ethylene Treatments for Potted Christmas Cactus-
Efficacy of Inhibitors of Ethylene Action and Biosynthesis.* Hortscience, Vol 28 (12)
: 1180 - 1181

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 ผลการทดลองเปรียบเทียบวิธีการที่ 1 (Control), วิธีการที่ 11 (BA 100 ppm), 30 วิธีการที่ 12 (STS) และวิธีการที่ 13 (สารละลายของบริษัทส่งออก) ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) หลังออกจากกล่อง 5 วัน

ตารางภาคผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อ
แรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	0.005	0.000	0.919 NS	2.15	2.96
Ex. Error	26	0.011	0.000			
Total	38	0.016	0.000			

CV = 0.51 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อชื่อ
 แรกหมอคายการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	1.343	0.112	2.985**	2.15	2.96
Ex. Error	26	0.975	0.037			
Total	38	2.317	0.061			

CT = 5.44 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
TR10		3.796667	A
TR11		3.793333	A
TR12		3.773333	A
TR8		3.736667	AB
TR9		3.643333	AB
TR13		3.633333	AB
TR7		3.615667	AB
TR3		3.503333	AB
TR6		3.47	AB
TR5		3.39	AB
TR2		3.376667	AB
TR4		3.29	AB
TR1		3.246667	B

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR10		3.796667	A
TR11		3.793333	A
TR12		3.773333	A
TR8		3.736667	AB
TR9		3.643333	ABC
TR13		3.633333	ABC
TR7		3.615667	ABC
TR3		3.503333	ABCD
TR6		3.47	ABCD
TR5		3.39	BCD
TR2		3.376667	BCD
TR4		3.29	CD
TR1		3.246667	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อชื่อ
แรกหมคอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 1

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	1.026	0.085	0.784 NS	2.15	2.96
Ex. Error	26	2.833	0.109			
Total	38	3.859	0.102			

CV = 8.00 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อช่อ
 แรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วย
 ไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 1

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	270.974	22.581	5.436 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	108.000	4.154			
Total	38	378.974	9.973			

CV = 13.46 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
REP11		19.56667	A
REP12		17.33333	AB
REP3		17	ABC
REP4		16.56667	ABC
REP10		16.56667	ABC
REP6		16.5	ABC
REP9		15.33333	ABCD
REP5		15.33333	ABCD
REP7		15	ABCDE
REP13		13.83333	BCDE
REP2		11.83333	CDE
REP1		11	DE
REP8		10.16667	E

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
REP11		19.56667	A
REP12		17.33333	AB
REP3		17	AB
REP4		16.56667	AB
REP10		16.56667	AB
REP6		16.5	AB
REP9		15.33333	AB
REP5		15.33333	BC
REP7		15	BC
REP13		13.33333	BCD
REP2		11.33333	CD
REP1		11	D
REP8		10.16667	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 5 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อช่อแรก
 หมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50% ของดอก
 กลี๋ยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่

1

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	108.923	9.077	4.357 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	54.167	2.083			
Total	38	163.090	4.292			

C7 = 9.58 *

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
TR11		17.33333	A
TR3		16.66667	A
TR6		16.33333	A
TR4		16.33333	A
TR5		16	AB
TR8		15.33333	AB
TR10		15.16667	AB
TR9		15.16667	AB
TR12		15	AB
TR13		14.66667	ABC
TR2		13.66667	ABC
TR1		12.5	BC
TR7		11.16667	C

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR11		17.33333	A
TR3		16.66667	A
TR6		16.33333	AB
TR4		16.33333	AB
TR5		16	AB
TR8		15.83333	AB
TR10		15.16667	ABC
TR9		15.16667	ABC
TR12		15	ABC
TR13		14.66667	ABC
TR2		13.66667	BCD
TR1		12.5	CD
TR7		11.16667	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 6 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อแรก
 หมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 2

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	0.160	0.013	2.887 *	2.15	2.96
Ex. Error	26	0.120	0.005			
Total	38	0.280	0.007			

CV = 1.72 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR13		4	A
TR1		4	A
TR11		4	A
TR6		4	A
TR9		4	A
TR8		4	A
TR10		3.953333	A
TR4		3.94	A
TR2		3.933333	A
TR3		3.93	A
TR5		3.926667	A
TR12		3.903333	A
TR7		3.763333	B

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

ตารางภาคผนวกที่ 7 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อข้อ
 แรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	1.026	0.086	2.015 NS	2.15	2.96
Ex. Error	26	1.103	0.042			
Total	38	2.130	0.056			

CV = 6.17 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 8 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อชื่อ
แรกหมคอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 2

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	4.026	0.335	1.495 NS	2.15	2.96
Ex. Error	26	5.333	0.224			
Total	38	9.359	0.259			

CV = 12.78 %

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 9 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อช่อ
 แรกหมดอายุการปักแจกัน เมื่อดอกดุมเกิดความเสียหาย 50% ของดอก
 กล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลอง
 ครั้งที่ 2

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	52.436	4.370	4.575 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	24.833	0.955			
Total	38	77.269	2.033			

CV = 6.55 %

NAME ID MEAN RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01

TR11		18.16667	A
TR9		16.16667	AB
TR4		15.5	2C
TR13		15	3C
TR7		15	3C
TR5		14.83333	3C
TR10		14.83333	3C
TR3		14.5	3C
TR12		14.33333	3C
TR8		14.33333	3C
TR2		14.16667	3C
TR1		13.66667	3C
TR6		13.5	C

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME ID MEAN RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05

TR11		18.16667	A
TR9		16.16667	B
TR4		15.5	3C
TR13		15	3CD
TR7		15	3CD
TR5		14.83333	3CD
TR10		14.83333	3CD
TR3		14.5	3CD
TR12		14.33333	3CD
TR8		14.33333	3CD
TR2		14.16667	CD
TR1		13.66667	CD
TR6		13.5	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 10 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อข้อ
 แรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50%
 ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการ
 ทดลองครั้งที่ 2

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	27.397	2.283	2.343 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	25.333	0.974			
Total	38	52.731	1.388			

C7 = 7.25 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR11		15.56667	A
TR5		14.5	AB
TR9		14.33333	AB
TR10		14	AB
TR4		14	AB
TR8		13.5	B
TR3		13.5	B
TR2		13.33333	B
TR6		13.16667	B
TR13		12.83333	B
TR7		12.83333	B
TR12		12.56667	B
TR1		12.56667	B

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 11 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อ
 แรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	0.167	0.014	5.224 **	2.15	2.96
Ex.Error	26	0.069	0.003			
Total	38	0.236	0.006			

CV = 1.30 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
TR13	4	A	
TR12	4	A	
TR11	4	A	
TR10	4	A	
TR9	4	A	
TR8	4	A	
TR4	4	A	
TR6	4	A	
TR2	3.976667	A	
TR5	3.976667	A	
TR7	3.973333	A	
TR3	3.963333	A	
TR1	3.75	B	

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR13	4	A	
TR12	4	A	
TR11	4	A	
TR10	4	A	
TR9	4	A	
TR8	4	A	
TR4	4	A	
TR6	4	A	
TR2	3.976667	A	
TR5	3.976667	A	
TR7	3.973333	A	
TR3	3.963333	A	
TR1	3.75	B	

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 12 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อช่อ
แรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	1.072	0.089	4.958 **	2.15	2.96
Ex.Error	26	0.468	0.018			
Total	38	1.540	0.041			

CV = 3.54 %

NAME ID MEAN RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01

TR11	4	A
TR7	3.946667	A
TR9	3.92	A
TR6	3.89	A
TR4	3.89	A
TR13	3.84	A
TR8	3.813333	A
TR12	3.79	AB
TR5	3.766667	AB
TR10	3.746667	AB
TR2	3.744333	AB
TR3	3.47	BC
TR1	3.413333	C

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME ID MEAN RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05

TR11	4	A
TR7	3.946667	A
TR9	3.92	A
TR6	3.89	A
TR4	3.89	A
TR13	3.84	A
TR8	3.813333	A
TR12	3.79	A
TR5	3.766667	A
TR10	3.746667	A
TR2	3.744333	A
TR3	3.47	B
TR1	3.413333	B

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 13 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อชื่อ
 แรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 3

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	5.308	0.442	1.045 NS	2.15	2.96
Ex. Error	26	11.000	0.423			
Total	38	16.308	0.429			

$$CV = 15.52 \%$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 14 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อช่อ
แรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วย
ไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 3

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	62.423	5.202	5.374 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	25.167	0.968			
Total	38	87.590	2.305			

CV = 9.28 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
TR11		12.83333	A
TR1		12.33333	AB
TR13		11.66667	ABC
TR2		11.5	ABC
TR4		11.33333	ABCD
TR5		10.83333	ABCDE
TR6		10.66667	ABCDE
TR7		10.5	ABCDE
TR12		9.83333	BCDE
TR8		9.5	CDE
TR10		9.33333	CDE
TR9		8.83333	DE
TR3		8.66667	E

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR11		12.33333	A
TR1		12.33333	AB
TR13		11.66667	ABC
TR2		11.5	ABC
TR4		11.33333	ABCD
TR5		10.83333	BCDE
TR6		10.66667	BCDEF
TR7		10.5	BCDEFG
TR12		9.83333	CDEFG
TR8		9.5	DEFG
TR10		9.33333	EFG
TR9		8.83333	FG
TR3		8.66667	G

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 15 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อชื่อ
 แรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50%
 ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการ
 ทดลองครั้งที่ 3

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	115.308	9.609	6.298 **	2.15	2.96
Ex. Error	26	39.667	1.526			
Total	38	154.974	4.078			

CV = 10.32 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .01
TR11		16.5	A
TR13		14	AB
TR1		13.16667	BC
TR12		12.33333	BCD
TR6		12	BCD
TR4		11.66667	BCD
TR10		11.5	BCD
TR8		11.5	BCD
TR5		11.33333	BCD
TR7		11	BCD
TR9		10.66667	CD
TR2		10.56667	CD
TR3		9.33333	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR11		16.5	A
TR13		14	B
TR1		13.16667	BC
TR12		12.33333	BCD
TR6		12	BCD
TR4		11.66667	CDE
TR10		11.5	CDE
TR8		11.5	CDE
TR5		11.33333	CDE
TR7		11	CDE
TR9		10.66667	DE
TR2		10.66667	DE
TR3		9.33333	E

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 16 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อข้อ
แรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Waitei Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	0.043	0.004	1.079 NS	2.15	2.96
Ex. Error	25	0.087	0.003			
Total	38	0.130	0.003			

CV = 1.47 %

ตารางภาคผนวกที่ 17 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยคะแนนการเปลี่ยนแปลงสีเมื่อข้อ
แรกหมดอายุการปักแจกันของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	0.797	0.066	2.845*	2.15	2.96
Ex. Error	26	0.507	0.023			
Total	38	1.404	0.037			

CV = 4.18 %

RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05

NAME	ID	MEAN	
TR2		3.923333	A
TR11		3.899	AB
TR3		3.805667	ABC
TR4		3.766667	ABC
TR12		3.673333	ABCD
TR6		3.63	BCD
TR7		3.62	BCD
TR13		3.506667	CD
TR9		3.596667	CD
TR8		3.53	CD
TR1		3.522333	CD
TR5		3.52	CD
TR10		3.456	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY
BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

ตารางภาคผนวกที่ 18 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อชื่อ
 แรกหมดอายุการขายของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium*
Walter Oumae) จากการทดลองครั้งที่ 4

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	10.103	0.842	2.264 *	2.15	2.96
Ex. Error	26	9.667	0.372			
Total	38	19.769	0.520			

CV = 14.96 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR2		5.166667	A
TR13		4.666667	AB
TR3		4.666667	AB
TR12		4.166667	ABC
TR11		4.166667	ABC
TR4		4.166667	ABC
TR7		4.166667	ABC
TR5		4	ABC
TR8		3.333333	BC
TR10		3.566667	BC
TR9		3.5	BC
TR6		3.5	BC
TR1		3.333333	C

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY
 BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 19 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อช่อ
 แรกหมดอายุการปักแจกัน ดอกตูมเกิดความเสียหาย 50% ของดอกกล้วย
 ไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการทดลองครั้งที่ 4

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	80.231	6.686	2.426 *	2.15	2.96
Ex.Error	26	71.667	2.756			
Total	38	151.897	3.997			

CV = 15.02 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR1		13	A
TR8		12.66667	AB
TR13		12.33333	ABC
TR12		12.33333	ABC
TR11		12.33333	ABC
TR2		11.5	ABC
TR9		11.33333	ABC
TR4		10.83333	ABCD
TR6		10.16667	ABCD
TR7		10	ABCD
TR3		9.66667	BCD
TR10		9.33333	CD
TR5		8.16667	D

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY
 BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

ตารางภาคผนวกที่ 20 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของค่าเฉลี่ยจำนวนวันในการปักแจกันเมื่อข้อ
แรกหมคอายุการปักแจกัน ดอกตูมและดอกบาน เกิดความเสียหาย 50%
ของดอกกล้วยไม้สกุลหวายขาว (*Dendrobium Walter Oumae*) จากการ
ทดลองครั้งที่ 4

Analysis of Variance

Source	df	SS	MS	F	F.05	F.01
Treatment	12	59.103	4.925	2.164 *	2.15	2.96
Ex. Error	26	59.167	2.276			
Total	38	118.269	3.112			

C7 = 12.65 %

NAME	ID	MEAN	RANKED AT PROBABILITY LEVEL .05
TR13		14	A
TR8		13.83333	A
TR12		12.83333	AB
TR11		12.83333	AB
TR7		12.33333	AB
TR1		12.33333	AB
TR3		12	AB
TR4		11.83333	AB
TR9		11.16667	AB
TR2		10.83333	B
TR6		10.83333	B
TR10		10.16667	B
TR5		10	B

MEANS NOT SHARING LETTER IN COMMON DIFFER SIGNIFICANTLY
BY DUNCAN'S MULTIPLE RANGE TEST.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้